

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra PERNILLES KORTE FRØIKENSTAND

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 3-7: Komедier", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 3-7: Komедier*, udg. af F. J. Billeskov Jansen , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 209. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb06val-shoot-idm140013640824192/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 3-7: Komедier

Pernilles korte Frøiken-stand

Indledning

Fra en Plakat, der ses bagi dette Bind, véd vi, at Komedien havde Premiere den 3. Februar 1727. Den blev trykt 1731. I Levnedsbrevet af 1728 havde Holberg angivet Titelen som *Perfidus vitricus*, dvs. den svigefulde Stedfader. Han understreger saaledes den gamle Herres Rolle: Jeronimus gaar ud for at fri for sin Stedson; men da han hører, at hun har arvet 20.000 Rigsdaler, beslutter han at fri i eget Navn: »thi jeg har selv 40.000 Rixdaler, hvilke, naar de bleve lagde til de 20.000, kunde blive til 60.000 Rixdaler«. Tallene er oplysende paa flere Maader. I en Nydugave af Natur- og Folkeretten indskyder Holberg i 1728 et Citat af Horats, som giver Maalestokken for Mand af Ridderstand. Og Holberg oversætter det frit: »Du est en ærlig Mand, ... men, eftersom du ikke haver 40 tusinde Daler, saa est du kun en lumpen gemeen Karl« (Bind I, S. 355). Altsaa: 40.000 Rigsdaler, det er hvad en rig og anset Mand bør eje. Det er dernæst et glimrende Træk til den rige Friers Karakteristik, at da han meddeleer Pigens Forældre sine Formaaomstændigheder, siger han »at han ejer 60.000 Rixdaler«, underforstaaet: naar han har ægtet Jomfruen med de 20.000.

Paa den omtalte Plakat lyder Komediens Overtitel: »Den opdigtede Forbyttelse«. Her fremhæver Holberg (eller Teatret) saaledes den Intrige, som forpurrer den gamle Jeronimus' Planer. I Epistel 331 siger Holberg, at man »udi de Franske Stæder ... strax efter Fødselen skikker spæde Børn ud paa Landet, for der af fremmede Qvinder at oplækkes; hvilket een og anden Gang haver givet Anled-

PERNILLES KORTE FRØIKEN-STAND

ning til Børnenes Forbytelse og haver saadant Uheld givet mig Materie til det Skue-Spill, som kaldes Pernilles korte Frøiken-Stand«. I 3. Akt 1. Scene siger den som Munk forklædt Henrich, at Historien vil give Anledning til at reformere samme Skik. Holberg har denne Reform-idé fra et Skuespil af Dufresny, *Le faux Instinct*. Det falske Instinkt. Det var for Holberg en frygtelig Risiko, som »fornemme Børn underkastes ved at opklækkes af fremmede og ubekjendte Ammer, hvorpaa man seer een og anden gang bedrøvelige Exempler, sær [dvs. især] udi Frankrige, hvor Børn, som skikkes ud paa Landet at opfostres, ere bleven forbyttede, saa at mangen Moder haver faaet en fattig Ammes Barn igien for sit eget« (*Moralske Tanker*, 1943, S. 188). Det er en Ulykke at falde fra den højere Stand, hvori et Menneske er født, til en lavere, ganske som det er en Lykke for den fattige Pernille, ved Komediens Intrige, at komme fra den tjenende Stand til Herrestanden, selv om Betingelsen er Ægteskab med en gammel og knurvorn Mand.

Litteratur. Ludvig Holbergs Udvalgte Skrifter. Udgivet ved K. L. Rahbek, VI, 1806, S. 492-95.